

BONA PAU

PREMSA
CORTONA

Nº. 571 - Any XLVIII - MONTUÏRI - SETEMBRE - 2000

**Inaugurada
la
restauració
del retaule
de Sant Pere**

**74 obres,
rècord de
participació
en el
Concurs de
Conte Curt**

**Els cossiers
estrenaren
vestits nous**

**5
accidentats
pels coets:
cap de greu**

**Montuïri
dona quasi
d'un milió
per a
Hondures**

**Dia 16 de
setembre
farà
l'entrada el
nou rector**

El batlle acudí a la recepció del Dalai Lama a Cas Xalics (Son Picornell), on va posar juntament amb els propietaris, Axel i Janeth Blom

Rehabilitacions

Quan encara no estan enllestides del tot les obres de rehabilitació del Molinar, sembla que ben prest començaran les del Pou del Rei, ja que el projecte està adjudicat a una empresa especialista i previst que comencin passat l'estiu.

Nous vestits per als Cossiers

Les cosidores Magdalena Bennassar, Maria Róscar i Margalida Garau Sastre foren les encarregades de dur a terme l'elaboració i brodat dels vestits que enguany estrenaren els Cossiers. Els anteriors foren confeccionats ja fa 14 anys.

BONA PAU Montuïri

Director: Onofre Arbona Miralles

Redactor en cap: Gabriel Gomila Jaume

Redactors i col·laboradors:

Joan Miralles i Monserrat, Catalina Sastre Pericàs, Mateu Rigo Bonet, Guillem Mas Miralles, Miquel Martorell Arbona, Antoni Mateu Socas, Onofre Torres Ramis, Melcior Nicolau Jaume, Catalina Barceló Mayol, Josep Oliver Verd, Rafel Pons Mairata i Felip Munar i Munar i Gabriel Camps Ferrer.

Administració: Martí Ferrer Sampil

C/Es Pujol, 5 - 07230 Montuïri - Tlf. 64 66 93

Imprimeix: Tirrena, S.A. Manacor

Depòsit legal: PM 133 - 1958

Nota: Les opinions aparegudes en els articles firmats, sols són atribuïbles als seus autors.

ES GRAONS

Aplaudiment

Els vestits nous que enguany estrenaren els Cossiers són dignes d'aquest aplaudiment; i l'interès en què romanguessin sense màcula i amb uns colors més forts, encara ressaltaren més les figures dels qui, any rere any, perpetuen aquesta ancestral tradició.

Destinterès

La joventut montuïrera abans es queixava perquè en els concursos literaris es premiaven externs. I ara que se'n convoquen expressament per a ells, no n'hi acudeixen. Tant de bo que aquesta consideració serveixi per despertar la il·lusió en presentar-s'hi en anys vinents!

BREUS

Ajudes a la sequera

El Govern Balear a la reunió del passat 4 d'agost va acordar concedir ajudes als productors de cereals, lleguminoses, i oleaginoses que han sofert pèrdues superiors als 70% a causa de la sequera. Està previst subvencionar als productors del terme de Montuïri amb 28.204 pts. per hectàrea.

Mor el pare de Mateu Rigo

El passat 12 d'agost, als 82 anys, va morir Pau Rigo Burguera, pare del nostre col·laborador Mateu. El funeral se celebrà en Es Llombarts. Rebin els familiars el nostre condol.

El Dalai Lama a Montuïri

Dia 11 d'agost a Cas Xalics, a Son Picornell, tengué lloc una recepció en honor del Dalai Lama, el cap espiritual dels budistes, del Tibet (Índia). Entre els convidats hi era el batlle de Montuïri.

Recollida selectiva

Durant el primer mig any de 2000 s'han recollit a Montuïri 26.125 kgs. de paper i cartó i 52.516 kgs. de vidre, quantitats que superen en excés el mateix període a l'any anterior.

Isabel Miralles, professora de secundària

La jove montuïrera Isabel Miralles Amengual, després d'haver guanyat les oposicions de secundària, ha obtingut plaça de Filologia Anglesa a l'Institut de Llucmajor. Enhorabona!

Nou director de la Coral

El qui és director de la Coral d'Antics Blauets, Vicenç Juan Rubí, a partir del passat agost dirigeix també la Coral Mont-Lliri, degut al cessament de Sebastià Melià.

5 accidentats pels coets

Després que un coet, llançat des del Dau el dia de la revetla, ignorant els motius, canviàs la trajectòria, anà a explotar entre el públic. Varen haver de ser ingressats a Son Dureta Magdalena Martorell i la seva filla Maria Soledat, i Guillem Miralles "Pastor", a l'Hospital de Manacor. Els dos darrers l'endemà tornaren a ca seva amb ferides de certa consideració i Magdalena hi va romandre un dia més. Els altres dos, Rafel Manera i Antonio Robles foren atesos al PAC de Vilafranca.

El retaule de Sant Pere, testimoni de les nostres arrels

El dia de sant Bartomeu de 1550 el bisbe de Mallorca va beneir el retaule major de Montuïri i, amb tal motiu, els regidors —dits aleshores *jurats*— determinaren que se fes festa. Culminava així una empresa que s'havia iniciat quatre anys abans, el 1546, a instàncies de Lluís de Vilallonga, ardiaca i canonge de la Seu i rector de Montuïri.

El pintor Mateu López *sènior* va ser l'autor del retaule, ajudat per Rafel Guitart. El fuster Joan Dagà en va fer l'estructura.

El rector Lluís de Vilallonga, un dels més importants humanistes del segle XVI mallorquí, degué proposar la iconografia del retaule major, és a dir, els sants i històries que hi havien de figurar i l'ordre que havien de seguir per tal que el retaule fos un sermó exposat en imatges, una manera permanent de predicar al poble la doctrina catòlica que per aquells mateixos anys determinava el concili de Trento.

La bellesa de l'esplèndid nou retaule major de Montuïri va enlluernar els mallorquins de l'època, de manera que esdevingué model de molts altres —per exemple, del retaule major de la parròquia de santa Eulària, la més important de Mallorca— i donà fama a l'artista que el va pintar. El cordovès Mateu López, que segurament s'havia format en el taller valencià de Joan de Joanes, va monopolitzar el mercat pictòric de tota la segona meitat del segle XVI.

El cost del retaule, sufragat pel poble, va ser molt alt: cinc-centes lliures i quinze quarteres de blat, fusta i transport apart; a més els pintors visqueren i treballaren a la rectoria durant un temps. Val a dir per comparança que amb cent cinquanta lliures es podia comprar una casa.

El magnífic retaule degué ser retirat del presbiteri en el segle XVIII, quan es va fer la reforma de l'església parroquial i noves tendències devocionals i les modes artístiques de l'època degue-

ren aconsellar la fabrica d'una obra més al gust del moment. Les taules pintades per López que no s'havien fet malbé, juntament amb peces procedents d'altres retaules s'agruparen en un conjunt que, al cap dels anys també es va haver de refer. Així a principis dels anys cinquanta, l'escultor Sacanell va organitzar les taules, en un emmarcatge de fusta inspirat en traces renaixentistes.

Amb els anys, la formiga blanca atacà l'estructura del muntatge dels anys cinquanta i l'any 1988, quan ja perillava la pintura, ja no hi va haver altre remei que desfer i cremar la fusta. Les taules pintades es varen protegir i embalar i l'any 1995 s'escometé la restauració, que ha durat cinc anys. Obra del restaurador José M. Pardo i del seu equip, ha consistit bà-

sicament en consolidar les taules i embarratar en els casos necessaris, consolidar i netejar la capa pictòrica, retocar faltes i donar un tractament unitari i una solució de conjunt. Els esplèndids colors originals i els ors, d'una qualitat extraordinària, tornen estar a la vista de tots.

Quant a l'exposició de les taules, es va prendre en consideració que s'havia perdut l'estructura original, a més d'algunes de les peces que formaven part de l'obra antiga, bastant més grossa que l'actual; que el retaule ja no tenia la funció per la qual va ser creat; que s'havien de protegir i conservar els quadres que ens han arribat, per tot el qual es va optar per fer un estudi iconogràfic i cercar l'ordre i el sentit que tenien les pintures i presentar-les com si d'una peça de museu es tractàs, sense invent ni engany ni *pastiche* en l'estructura. Per això les pintures estan ordenades en cossos i carrers, suportades per una estructura de ferro que tan sols sosté i protegeix les peces, sense afegir cap element estilístic, que tanmateix desconecem.

L'antic retaule major és sens dubte una de les millors obres, que no l'única, del patrimoni de la vila de Montuïri. I val recordar al respecte que el diccionari defineix "patrimoni" com els *Béns que una persona hereta dels seus ascendents; i Conjunt de béns, de valors i de crèdits que posseeix una persona o una institució*. Ara fa exactament quatre-cents cinquanta anys, els avantpassats —padrins nostres, representants de la vila, jurats que nomien Ribes, Mas, Forner, Miralles, Comelles, Mesquida, Socies...— s'embarcaren amb una empresa gegantina que marcà època i va ser admirada per tothom. Ara forma part dels *Béns que hem heretat dels nostres ascendents i del Conjunt de béns, de valors i de crèdits que com a poble posseïm*. Representa l'aspiració, la fe, la sensibilitat i l'esforç immens del passat, és el millor testimoni material de les nostres arrels i ens recorda qui som i d'on venim. És obligació nostra que també sia llegat a les generacions futures.

Sant Bartomeu i el dimoni, un dels quadres del retaule

Joana M. Palou i Sampol

Viatge pel món dels refranys (1)

Els refranys poden ser classificats, a grans trets, en quatre grups: la sentència, l'aforisme, la dita tòpica i la frase proverbial.

La sentència sempre inclou un sentit moral: "Fes el bé i no miris a qui"; "qui bé fa, bé troba". El proverbi és de caràcter més festiu: "Qui no vol pols que no vagi a s'era". La metàfora inclou un sentit diferent al valor i significat just dels termes que la formen: "Si l'ase du picarol, la somera també en vol".

L'aforisme és l'observació tècnica o pràctica de la vida, condensada i explicada en paraules breus. Ha estat la primera manera d'explicar la ciència, la medicina, l'agricultura, la meteorologia, etc.: "Quan l'octubre és arribat, llaura la terra i llaura la mar"; "llevant, aigua davant". Molts dels aforismes són el resultat de l'experiència de la vida.

Un dels més interessants és la dita tòpica en la qual es poden trobar molts

d'elements ètnics i geogràfics. Les de caràcter humà solen tenir un sentit càustic i pejoratiu ja que té llur origen en les antipaties existents entre poblacions immediates: "A Sineu veuen es gep dels altres i no veuen es seu".

Les frases proverbials solen explicar un fet anterior que es dona per sobreentès mitjançant el recurs de la metàfora.

Els vents

"Anant per terra i per mar convé conèixer es vuit vents per saber també es temps que d'ells es pot esperar. Llevant, Xaloc i Migjorn, Llebeig, Ponent i Mestral, Tramuntana i Gregal vet aquí es vuit vents del món".

L'etimologia del Llevant prové del llatí "Levante", 'aquell que s'aixeca', sol comportar pluja abundant: "Llevant, aigua davant", "Llevant bufador, aigua abundor". De vegades actuen dos vents conjuntament: "Llamp a llevant, vent a ponent". Segons la forma de la lluna se sol pronosticar el vent, encara que moltes vegades hi entra en joc la superstició: "Lluna morta, llevant a sa porta". No obstant això no hem d'oblidar que la lluna influeix en l'estat de la mar: quan hi ha lluna plena, la mar sol romandre tranquil·la i aplanada com un mirall.

El Xaloc, de l'àrab "Salok", vent del sud-est, és un vent molt fort que comporta forts temporals: "Mar de xaloc, treu es ventre de lloc", "vent de xaloc, molta mar i peix poc".

El vent del sud, el Migjorn, del llatí "Medium diurnum", ens arriba d'Àfrica. A l'estiu el vent és abrasador i molt mal de suportar ja que dificulta la respiració; i quan bufa a l'hivern és un vent que duu pluges molt fortes, amb fang, que és arena fina del desert. El Migjorn coactua amb el Llevant: "Llevant la mou i migjorn plou".

El Llebeig té dues etimologies possibles: de l'ètim italià "Libeccio" o de l'àrab "Labeg". És el vent del sud-oest, suau i tranquil, anhelat pels pescadors: "Vent de llebeig, molta mar i peix fresc". És un vent ambigu, ja que ens pot du pluja en petites quantitats o no, i per encertar i no equivocar-se amb el vent es diu: "Llebeig, aigua veig, aigua no veig".

Un altre vent de dues cares és el Ponent, vent de l'oest, com manifesta la seva etimologia del llatí "Ponente sole", que indica la direcció per on es pon el sol: "Ponent no fa córrer torrent, i si corre, corre de valent". El pagès odia aquest vent per les pluges torrencials que és capaç de provocar i que perjudiquen les collites: "Vent de ponent, vent de fam".

El Mestral, del llatí "Magistrale", bufa del nord-oest. És un vent molt fred, un fred que talla com un ganivet: "Vent mestral, taia com destrat". Aquest vent s'emporta qualsevol núvol del cel i el deixa net i aclarit, amb un blau intens: "Mestral, raspai del cel". El Xaloc és el company negatiu del Mestral: "Xaloc alcavot des mestral".

Del llatí "Trasmontana", a l'altra banda de la muntanya, es deriva el nom del vent Tramuntana. Un vent gèlid com el Mestral: "Tramuntana no té abric, i s'home pobre no té amic". En canvi l'aigua que du és molt bona per als camps: "Tramuntana, aigua sana".

El nom de Gregal es basa en la direcció des d'on bufa, del nord-est, la direcció apunta cap a Grècia. "Graecale" del llatí significa 'que pertany als grecs'. Quan bufa no es pot emprendre res amb profit: "Amb gregal, ni peix ni pardal". De la durada del vent depèn si plourà o no: "Si es gregal dura, aigua segura".

Hi ha molts de refranys que fan referència als vents, en general: "Vent calent, vent dolent": un vent càlid sol marejar i ens sol sufocar. Un vent favorable ajuda als vaixells a navegar: "Més val bon vent que força de rem", i els velers com més veles hissen més ràpids són: "Quan més mar, més vela". L'art de navegar amb el vent és força perillós i requereix homes experts; perquè un vaixell arribi sa i estalvi a la seva destinació ha de menester "Bona mar i bon vent i viatge amb bon salvament". Quan la mar es troba tranquil·la no és cap art i no necessita ser valent: "Amb bon temps tothom és mariner". La voluntat de Déu predomina sobre qualsevol pronòstic meteorològic: "Quan Déu vol, de qualsevol vent plou". Moltes vegades es predi el temps climatològic basant-se en el Santoral: "Per Sant Simó Judes, vent o pluges", però sempre se sol agafar l'experiència acumulada per allò de no fer equivocar el Sant.

Felip Munar i Munar

centre
d'anàlisis
biològiques
s.a.

Anàlisis Clíniques

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns, dimecres i
divendres: de 8'30 a 10 hores

Carrer l'Almoina, 49
Porreres
Tlf. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas, Asisa-Muface, Agrupació
Mútua, Axa-Mare Nostrum, Imeco-Caja Salut,
Groupama, L'Aliança Novomèdic...

Cançons d'en Biel: entre gloses i poemes

Olor de terra banyada

La calorada, humida i feixuga que ens ha tocat patir aquestes darreres setmanes, m'ha fet recordar que més o manco ara fa una any també parlaven d'això i la cançó en què acabava la meua recordança feia referència a terra agostada i dia malalt.

Si Déu ho vol i les coses tornen a la normalitat, d'aquí a una mesada haurem ja sentit tronar, el temps s'haurà refrescat i la terra, ara seca i crivellada, esclatarà per tot arreu fent que el miracle de la vida un any més sigui present. Dues o tres saons, les nits més llargues i el dies més curts, ens duen al temps que a mi més m'agrada; és, com diria, el pròleg de l'hivern. Llavors aquesta terra nostra, tant malmenada, agafa un perfum especial: fa olor de terra banyada.

M'ha tocat conèixer i a vegades potonejar llocs prou humits, països on no saben allò que és patir per manca d'aigua, llocs, a dins Espanya mateix, on el rierols s'entrecreuen amb els camins o carreteres i els boscatges omplen els comellars o s'enfilen per les muntanyes; en lloc però, he pogut sentir aquesta oloreta que fan els nostres sementers quan després d'una bona ploguda agafam el llum —ai! ara de butà— i partim a cercar caragols. Porrasseres musties que pocs dies abans enfilaven l'albó com a suprema i darrera ofrena al déu sol que les matava de set, fulles de figuera pintades amb tota la infinita gamma de verds, marrons i ocres que caben a la paleta del pintor més cromàtic, només amb dues boires i una barrumbada encatifen el rostoll de baix de la figuera o els llindes de la garriga i donen vida i ostatge a mils d'ani-

malons, caragolins, llimacs, cuques-molles, someretes del Bon Jesús, cent-cames i grins que havien passat l'estiu entre l'escorxa de les soques o les pedres de la paret seca, cobren ara vida entre el fullam caigut i les figues mig podrides. Arrambau-vos a un d'aquests miracles de vida i mort quan caiguda d'estiu s'ha amarat del sement i alenau profunda-

ment. Deixau passar unes setmanes, que els temps maduri i caiguin les pluges, més compassades i també més generoses de la tardor. Enfilau qualsevol costa-través i cercau un rierany on les alzines hi hagin arrelat segles enrere. Removeu aquella fullaca que sembla borbollejar i agafau amb mà tremolosa la primera cogoma de l'any.

Alenau profundament, com abans una mesada enrere féreu baix la vella figuera, i us puc assegurar que ja mai podreu oblidar aquest perfum tan característic de la nostra terra, una dolça olor de terra banyada.

Fa ja 30 o tal volta més anys, aquesta oloreta em captivà de tal manera que donà lloc a una petita cançó què avui, a l'hora que patim una de les setmanes més calentes i feixugues de l'estiu, com un glop d'aigua fresca us faig arribar:

Pròleg d'hivern

Avui plora el cel.
Avui,

el cel cobert d'espessa boira,
brilla adormit.
Ragen les fonts
i la poncella, ja mig oberta,
amb plors de llàgrimes,
sembla que riu.

Goteig de brusca
dalt la teulada.
Remor llunyà de temporal.
Bramul del tro,
goteig de l'aigua,
sospir del vent,
terra banyada:
pròleg d'hivern.

El camp alena,
núvols lleugers.
Pel bosc alenen,
fades i ocells.
Entre les boires de la muntanya,
amb aurèoles de raigs i llamps,
esperant l'hora del gran miracle,
el sol somriu.

D'aquell silenci,
sols un murmur,
com un presagi,
com un desig,
gemec de fada, ocell captiu,
neixen les notes,
neix la tonada,
neix la cançó:

"Amb l'olor fresca de la rosada,
vindrà la vida.
Amb l'olor fresca de la rosada,
vindrà l'amor".

*Hivernada 1970-Agost 2000
Biel Camps i Ferrer*

Nota informativa

Una vegada més volem fer present que els continguts dels escrits que apareixen a qualsevol pàgina d'aquesta publicació no són necessàriament assumits per Bona Pau, sinó que únicament pertanyen als seus autors, a no ser que figurin sense firma. Per altra part, no es publicaran texts firmats amb pseudònims ni amb inicials. Quan l'escrit procedesqui de qualque col·lectiu, ha d'anar signat per un dels seus components. Bona Pau es reserva el dret de publicar-los, resumir-los o extractar-los, així com també el de titular-los. No es tornaran els originals. No serà admès cap escrit que sigui grogler, insultant, calumniós o que pel seu contingut atempti contra la dignitat de les persones o dels drets constitucionals.

FLOR DE MURTA

Plantes • Flors • Pinsos

Accessoris per a animals

Productes maneniment piscines

(Servei a domicili)

Montuïri • C/ Palma, 163 • Tlf. 971 64 65 90 - 61 72 27

Montuïrers a Lluç

Era el 1946 quan aquests nins i adolescents anaren a Lluç amb el vicari Estelrich. Ells són (d'esquerra a dreta: fila de dalt) Jaume "Terric", Miquel Gual (el corredor de Sant Joan), Joan de Meià (quan estudiava de fratre), don Pep Estelrich, Miquel "de sa Butigueta", Tomeu "Saig", Antoni "Peragoi", desconegut, Joan "Andreu", Joan "des Figuerat" i el seu germà. La resta: Sebastià "de ses Maioles", Joan "Canet" (des quarter), Pep "Malherba", "Prunes", Jaume "Roca", Toni "Pelós", Macià "Manera" i "Ballester".

(En resten alguns sense destriar).

FABRICACIÓ
DE
BALUSTRADA

Magatzem i Oficina:
Cart. Manacor, km. 28'5

Tlf. Magatzem: 64 67 44
" " : 64 60 95
" Particular : 64 61 73

07230 Montuïri (Mallorca)

Poema

Naus gregues arriben a un petit món no lluny dels records

Desfilen vençuts els picarols
com un resplendor de sons.
entre el braç d'ahir
el temps obert
sense mastegar deixava
l'art d'escoltar-los.

En quin espai sonaran demà
no consumit per rovecs
sense mesura de terra callada?
Degotant afanys dispersos
s'arrisca el torrent com una peça lliure
d'un món que si es desfigura
no orientarà completa la bellesa.

I nosaltres esdevenim una resposta
que flueix sense peresa
a l'empar del què hem viscut?
O és l'alè del no viscut
on volem abrigar-nos?

Durant la galta estreta
de la vesprada anterior
imaginava tota l'illa de Mallorca
descalça sobre la mar,
cenyida a les preguntes
que naus gregues li portaven:
Som éssers interpretats pels afectes,
i on s'amara l'eco mòbil del pensament?

(Del poemari "El cor que gira" de pròxima publicació)

Lluís Servera Sitjar

Restaurant
Cas Carboner

(DIMARTS TANCAT)

Refrescs de noces, comunions, baptismes

Ctra. Manacor, km. 28 - Telf. 64 65 04 - 07230 Montuïri

S'ha dit que...

Un extern s'altre dia passava per plaça i es va topar amb un grapat de magrebis. Trobà un conegut de la vila i tot d'una li va enflocar aquesta: *abans Montuiri era un poble de pas; fa poc, una passada de poble, i ara és un poble de moros.*

Diferents veïns del Molinar aquest estiu han organitzat abundants sopars a la fresca, en mig del carrer o de la plaça de *Ses Tres Creus*. I ben bé que s'ho han passat. No hi mancava ni sa torrada, ni trempó, ni coca, ni vi, ni cava, ni gelat... ni el vicepresident del Govern, per presidir... Però tots eren igualment atesos: cadascú per ell mateix: entre els veïnats no hi ha distincions.

Els lladres aquest mes passat s'han aprofitat a Montuiri. Dia 1 visitaren el cafè del Dau i sols hi trobaren 100.000 pessetes dins una màquina escurabutxaques, i això que varen haver d'espenyar una verga d'una finestra per poder entrar i sortir sense dificultats. Dia 10 els amos del bar del camp de futbol romangueren astorats quan comprovaren que els havia desaparegut la màquina enregistradora dels doblers amb tot quant hi havia dedins. I dia 12, uns altres o els mateixos delinqüents assaltaren la benzinera de *Ses Jardines*, però com que trobaren la caixa buida sols ocasionaren destrosses materials. I... així anam.

4 truges i un verro moriren a conseqüència d'un xoc als voltants de la vila, a resultes del qual s'espenyà el cotxe, però el conductor —persona molt coneguda— resultà il·lès.

Sap greu que cap montuirièr s'hagi presentat al Concurs Juvenil de Conte Curt. Es veu que la crida d'atenció de l'any passat no féu efecte. Possiblement hi haurà noves edicions per animar-se.

Si continua aquesta línia de les cinc edicions primeres, convendria suprimir aquesta oportunitat que te-

nen els joves de Montuiri per escriure i fer conèixer les seves capacitats literàries.

Hagués costat molt poc a l'Ajuntament que durant totes les festes, posàs cadires per seure a plaça: actuacions de la banda, cinema a la fresca ... Si s'han de retirar al dia següent ... no costa tant! El graons feren mal d'esquena a molts!

Els regidors del PP i les seves senyores feren l'habitual sopar amb el pregoner (no hi ha res a dir perquè aquest sí que s'ho mereix) el dia de la Mare de Déu. Faltant un altre cop a l'ètica social, no convidaren els regidors socialistes. Part del poble els votà i també paga els impostos de tot l'Ajuntament.

La sinceritat, els sentiments expressats, el matís de poble, la brevetat i l'absència de conveniències polítiques, agradaren molt en el pregó de Sant Bartomeu.

El Pacte de Progrés feu balanç del primer any en el Govern. Han estat un dotze mesos positius i que han servit per desfer allò malament dels setze anys anteriors i, especialment, per donar confiança en actuar amb honradesa. S'han obert nous camins d'esperances i realitats.

La transparència, la participació, els objectius d'afavorir la comunitat envers dels interessos particulars i la il·lusió del nou Govern de les Illes Balears podrien arribar també aquí, a Montuiri.

Possiblement mai no se sabrà oficialment el què de veritat va passar amb la dimissió de Toni Nicolau, l'enfrontament entre l'ex-batle Ramonell i

l'actual batle Biel Matas i el trencament del contracte del bar del camp de futbol. S'han fet molts de comentaris de tota casta pel poble ... i encara duren ...

Els actuals regidors del PP posaren les coses clares, mantingueren el tipus i gràcies a la seva actitud es va solucionar momentàniament la crisi ocasionada per la dimissió inesperada de Toni Nicolau. Cal felicitar-los.

Sortosament —i d'això n'hem d'estar satisfets— a la gimkana de les dotze de la nit del divendres 11 d'agost no es produí cap accident greu. Motius no en faltaren a causa de la velocitat dels motoretos. Qui hagués estat el responsable si hagués passat res?

Ben prest a Montuiri —per un i altre indret— es veuran inversions milionàries. El pacte està acordat. Inversors d'aquí i d'allà la mar en donen i en donaran crèdit.

Si no fos per tan primos com eren els pins que es col·locaren per adornar els carrers, tot serien alabances a les festes d'enguany. Sempre n'hi ha que troben ossos an es lleu!

En Xerrim

L'Ajuntament informa

Complaença per la participació a les festes patronals

El pregoner

Molts i variats han estat els actes realitzats durant les Festes de Sant Bartomeu-2000. I resulta molt difícil poder-ne destacar qualcun en especial.

Però sí, des de l'Ajuntament volem ressaltar i agrair la feina feta per Na Magdalena Bennassar, Na Maria Roscar i Na Margalida Garau, amb la realització dels nous vestits dels "Cossiers".

Per altra banda es d'agrair també al pintor Bernat Colomar la magnífica exposició de quadres fets a plumilla de diferents racons del nostre poble i les magnífiques vistes panoràmiques del mateix, a més de les caretes del dimoni. Tot això per commemorar el 7è Centenari de la Vila de Montuïri. Bernat Colomar ha estat també el responsable dels dibuixos del nostre programa de Festes i de les camisetes.

El cinema a la fresca organitzat per l'Ajuntament ha tingut molt bona acollida i per això, si el temps ho permet, es prolongarà dues setmanes més. Per dia 1 de setembre es projectarà la pel·lícula "Notting Hill", i per al dia 8 de setembre "Conoces a Joe Black". Serà a les deu del vespre a la Plaça Major.

La 6ena edició del concurs fotogràfic també a tingut una bona participació i durant tota la setmana de festes s'han pogut veure les fotografies participants. En aquesta edició els guanyadors foren: 1.-Margalida Taberner, 2.-Magdalena

Alcover, 3.-Margarita Gomila, 4.-Joan Vicenç Alcolea, 5.-Maria Antònia Rigo i 6.- Bernat Pizà.

L'ajuntament de Montuïri ha col·laborat durant aquestes festes en dos actes molt significatius, un d'ells la restauració de l'antic retaule major de l'església del nostre poble, conegut com el retaule de Sant Pere. L'Ajuntament va contribuir en dues centes mil pessetes. I per altre costat la primera entrega de sis-centes mil pessetes al pare Joan Amengual per a la construcció d'una escola de pre-escolar a Hondures.

Volem destacar la gran participació de tot el poble a tots el actes organitzats per l'Ajuntament, tan sia a les berbenes, com a la representació teatral, a l'espectacle de varietats, les exposicions, els actes esportius, etc...Tot això ens anima per

poder seguir fent feina i millorar any darrera any les nostres Festes Patronals.

Molts d'anys a tots!

Pujada a Lluc a peu

La vesprada del 9 i matinada del 10 de Setembre es farà la XXI Pujada a Lluc a Peu de la Part Forana. Tots els montuïrers que estiguin interessats a participar en aquesta pujada es poden apuntar fins el dimecres dia 6 de setembre a les oficines de l'Ajuntament. La inscripció és totalment gratuïta.

El pintor Bernat Colomar davant la seva obra

Amb els cossiers i el batle es fotografiaren les tres cosidores dels nous vestits

L'homenatge als majors de 80 anys fou molt concorregut

Inauguració d'una pizzeria

La pizzeria-restaurant "Can Miquel" instal·lada allà on era Ca Na Magdalena fou inaugurada el passat dia 14. Un establiment d'una manera particular especialitzat en pizzeria, carn a la planxa i hamburgueses. Està regentat per Miquel Fullana.

Inauguració de "La Lluna"

En el carrer Major número 11, el mateix dia 14 es va inaugurar la botiga d'art, artesanía i antiguitats "La Lluna", la qual està regentada pel sud-africà Max Cantrell.

Les festes patronals

Com cada any, les festes de Sant Bartomeu d'enguany foren extraordinàriament participades per la majoria de montuïrers d'aquí i d'altres indrets. El programa es va complir així com estava previst i tinguérem actes des del 4 fins als 27 d'agost, d'entre els quals podríem destacar setmana fotogràfica, cinema a la fresca, torneig de sa llum, futbol, tennis, natació, ciclisme, gimcana, conferències, commemoracions d'aniversari, pregó, conte curt, concerts musicals, concursos de dibuix, tallers de manualitats, inaugu-

ració de la restauració del retaule de Sant Pere, homenatge als majors, complets, ofici solemne amb cant de la Coral "Mont-Lliri", cossiers, oferta, revetla, coets, rode-

lles, concursos de ball, berbenes, xerebies, ballades populars, corregudes, tirada al plat, gelatada, varietats... i traca final.

I per molts d'anys!

El Patronat de Música informa Molt gent a la xerrada sobre Marroc

Dissabte dia 12 d'agost, el Patronat de Música de Montuïr, i com a part del cicle de conferències referides a Cultures del Món, va organitzar-ne una titulada *Marroc*. El ponent fou el Pep Oliver, ex-membre de la directiva del G.O.B. i aficionat a la fotografia i els viatges, en especial al Marroc, on hi ha estat una dotzena de vegades i on hi té molt bons amics.

Va presentar l'acte, Magdalena Pizà la qual va remarcar la importància de donar a conèixer als assistents la cultura d'un poble tan proper geogràficament i tan desconegut culturalment. També va agrair la presència dels nombrosos assistents d'origen magrebí als quals, en nom de tota la directiva, convidà a participar amb les seves opinions.

El ponent va introduir l'acte fent referència a la situació sociopolítica actual al Marroc després que el fill del Rei Hassan hagi pres les regnes del seu país i manifestà els seus gusts personals quant a la recollida dels costums i formes de vida, a través d'un relat il·lustrat per diapositives, de la vida rural de la Serralada dels Atles i els seus voltants, així com dels Anti-Atles, mirant cap al desert del Sàhara. Es van oferir imatges de vivendes, vegetació, sembrats, ocells, mercats, cafès, tertúlies al carrer, rius, postes de sol, vestimenta, mars,...

Després es va obrir un interessant debat sobre els costums rurals i els urbans. Alguns dels assistents magrebins expressaren haver trobat a manca imatges més urbanes les quals haurien presentat una visió més occidentalitzada del seu país i amb la qual se senten més identificats. Cal recordar que procedeixen de la ciutat de Nador que es troba situada a 50 km. de Melilla lloc amb el qual mantenen moltíssima relació de caràcter social i comercial. En qualsevol cas es va acordar que no fos aquest un acte esporàdic i que en properes ocasions es presentaria més informació amb la intenció de continuar divulgant la diversitat cultural del Marroc.

L'acte va continuar a Ca'n Pieres amb la degustació d'un te amb herba sana elaborat amb el ritual típic del país.

Des d'aquí volem agrair a na Margalida i en Benet que deixassin el bar i tots els estris necessaris per fer el te, a en Raichif i n'Abdulan la seva col·laboració en l'organització de l'acte i en l'elaboració de tan aromàtica i tonificant beguda i a la comunitat magrebí de Montuïr la seva presència a la conferència i al te.

Dia 15 de setembre, Nicaragua

També anuncia la propera conferència del cicle Cultures del Món sobre Nicaragua a càrrec de l'O.N.G. Cultures Vives. S'explicarà la situació que es viu actualment en aquests països i es presentarà un projecte de cooperació per a la construcció de *Vivendes Dignes a Departamento Río San Juan*, al sud de Nicaragua. Se celebrarà al saló d'actes de l'Ajuntament de Montuïr, divendres dia 15 de setembre, a les 9.30h. del vespre.

Dissabte dia 16 de setembre a la piscina des Daurat ofert gratuïtament pels seus propietaris, s'oferirà un sopar amb receptes de cuina típiques de Nicaragua per recaptar ajuda econòmica per al projecte *Vivendes Dignes*. El preu del tiquet serà de 1.200 pts per als adults i 500 pts per als nins i nines. Es comptarà amb l'actuació del grup de música S-ka Oprimits, que col·laboren desinteressadament.

Glosa

L'homenage als majors

Jo vos vull fer una glosa,
però voltros, ho voleu?
idò sa glosa tendreu
però diré poca cosa.

Molt d'anys els desig de cor
a les persones majors,

i als que fan les noccs d'or
i les de plata, senyors,
que tant la plata com l'or
serveix per viure millor.

Gràcies per haver vengut
a la festa que vos fan.
Déu que té poder tan gran
vos doni amor i salut.

Enguany ha estat divertit
a pesar de fer calor,

hi va haver missa i sermó,
ball de pagès i saló,
i berenar tot seguit.

És ben cert, sempre ho he dit,
si vols quedar bé poc costa,
l'Ajuntament i "Sa Nostra"
enguany ho han conseguit;
hi ha hagut qualche forat,
però no ho han fet aposta.

Antònia Adrover

74 obres, rècord de participació en el concurs de Conte Curt

Jordi Ferrer Frígola de Barcelona, guanyador amb l'obra *Pirineus* Marina Llobera de Pollença, guardonada a la modalitat juvenil

Un rècord de participants ha registrat la IX edició del Concurs de Conte Curt Sant Bartomeu 2000 que anualment convoquen l'Ajuntament de Montuïri, la revista *Bona Pau* i la Corredoria d'Assegurances Gomila S.A. Setanta-quatre han estat les obres presentades. Per primera vegada en els nous anys d'història han arribat originals des de fora de Mallorca. El premi en metàl·lic pugen a 310.000 pessetes. No obstant, cal lamentar que al Concurs Juvenil no s'ha presentat cap montuïrer i això que es va crear per als joves del poble.

Les narracions procedeixen de Barcelona (30), Part Forana de Mallorca (12), Palma (9), València (8), Tarragona i Girona (5), Castelló (2), Menorca, Eivissa i Argentina (1).

El veredict del jurat es feu públic el 15 d'agost, festa de la Mare de Déu, després del pregó de festes en un acte cultural que se celebrà al temple parroquial, ple de gom a gom.

El jurat restà format per les professores de Llengua i literatura catalana, Catalina Barceló Mayol i Francesca Martorell Fullana i el director i redactors de *Bona Pau*, Onofre Arbona Miralles, Gabriel Gomila Jaume i Guillem Mas Miralles.

Premis

El premi del IX Concurs de Conte Curt Sant Bartomeu 2000 foren atorgats a:

Primer premi de 125.000 pessetes, donades per Corredoria d'Assegurances Gomila, a l'obra *Pirineus*; autor Jordi Ferrer Frígola de Barcelona, de 30 anys, administratiu.

Segon premi de 75.000 pessetes, donades per l'Ajuntament, a l'obra *Llistes de cansament*; autor Albert Garcia Elena de Barcelona, de 29 anys, escriptor.

Tercer premi de 50.000 pessetes donades per l'Ajuntament, a l'obra *L'home del millor i únic conte*; autor Xavier Fàbrega Vilà de Girona, de 41 anys, professor.

(Cal esmentar que entre les 12 obres finalistes s'hi trobava *Remors* de Miquel Verd Canyelles, de Montuïri)

Els premis del V Concurs Juvenil, patrocinats per l'Ajuntament de Montuïri, es concediren a:

El jurat qualificador amb el representant d'Assegurances Gomila

Primer premi de 30.000 pessetes, a l'obra *Les tres cartes*, autor Borja Bagunyà Costes de Barce-lona, de 18 anys, estudiant de medicina de la UB..

Segon premi de 20.000 pessetes, a l'obra *Maleïda calor*; autor Francesc Sáez Maeso de Terrassa (Barce-lona), de 19 anys, estudiant universitari.

Tercer premi de 10.000, a l'obra *L'estranger*; autora Marina Llobera Vicens de Pollença (Mallorca), de 16 anys, estudiant de l'EIS Guillem Cifre de Colònia.

Una pollencina

Marina Llobera Vicens es mostrava satisfeta i sorpresa quan recollí el guardó. Els aplaudiments d'una església plena de gom a gom no l'intimidaren per anar a rebre amb decisió el premi que li donà el batle de Montuïri.

Ha acabat quart d'ESO i començarà el primer de batxillerat de la modalitat de Socials. Escriu poesia i li entrà la curolla d'escriure arran de l'optativa de tercer curs *Processos de comunicació*: "Férem una revista i m'agradà molt escriure, sempre m'ha agradat. L'empenta per participar me la donà mon pare quan sol·licità per fax a un amic de Montuïri les bases del concurs. La meua germana em donà la notícia, jo dormia i no m'ho creia. Pens continuar escrivint. *L'estranger* narra una història fonamentada en casos verídics que a mi m'han contat".

Biel Gomila

Casa SAMPOL
ANTÒNIA VIDAL SAMPOL

I-luminació decorativa
Làmpades intempèrie
Pantalles
"Appliques"
Regals
Articles decoració

Carrer Missió, 14 (Travessia Oms) Tlf. 72 67 78 **Palma de Mallorca**

Antoni Quiles Quetglas cada any retorna a Montuïri

Parla de Brasil, una terra de contrasts, d'aventura i de futur

Molts del nostre poble no el coneixen. Viu molt enfora: al Brasil. Però cada any dins el juny amb la seva esposa, n'Antònia, no poden faltar a la cita que tenen amb Mallorca i amb Montuïri concretament.

Antoni Quiles Quetglas ha estat —i és— un gran viatger. Per situar el lector hem de fer abans un breu resum de la seva vida.

El seu pare era militar —subtinent d'Infanteria—, el qual prengué part a la guerra d'Àfrica on fou ferit. El destinen després a Barbastro i morí a Madrid l'any 1934. La seva mare, una dona amb estudis, va néixer a Puerto Rico. De nina havia anat a classe al col·legi de la Puresa a Palma. El 1936 la guerra civil espanyola, trobà en Toni i la seva mare a la zona republicana. Morí a conseqüència d'un bombardeig de l'aviació nacional —no a l'hospital— l'any 1937, prop del front de guerra d'Osca.

Orfe de pare i mare i tot sol a Barbastro, els seus padrins de Mallorca anaren a cercar-lo perquè visqués amb ells a Ciutat. Era l'any 1941 i tenia uns catorze anys. Quan vingué només parlava el castellà i no entenia el mallorquí. A Barbastro havia anat a classe amb els Escolapis i després a l'escola pública.

Estant a Mallorca aprengué el mallorquí ràpidament i amb ganes de parlar-lo bé. Estava encantat i enamorat de l'illa, que no coneixia a pesar d'haver-hi nascut.

Al 1954, a les acaballes de la darrera emigració mallorquina a Amèrica, embarcà amb quatre amics a Montevideo. En aquesta ciutat conegué una al·loteta filla de pares mallorquins: Antònia Monserrat Miralles, la mare de la qual era de Montuïri. Es casaren a Montevideo l'any 1956. En aquesta ciutat obriren una confiteria on hi treballaren uns anys. Té una única germana que viu a Puerto Rico. La dona d'Antoni és de Palma, però visqué bastants d'anys a Montuïri, on hi té família. No tenen fills.

El nostre personatge és de temperament inquiet, amb un gran interès per la història, especialment per la història de

Mallorca. Tot quant és mallorquí l'apassiona. D'una manera agradable conta amb detall diversitat d'episodis de la seva vida. Al llarg del relat sembla que el sorprèn és ell mateix.

Nascut a la barriada de Santa Catalina, a Palma, de molt nin, amb els seus pares, passaren a viure a la ciutat de Barbastro.

Estam amb Antoni i la seva esposa asseguts davant la casa que tenen a Sa

Ràpita. Un ventet fresc que ve de la mar ens dona vida.

— De Montevideo, Toni, on anàreu?

— Quan ens casàrem —diu— anàrem a Sao Paulo (Brasil), més avant a Puerto Rico, on hi estiguérem mesos, i des d'aquesta capital ens traslladàrem a la ciutat de Curitiba, al sud del Brasil, on ens hi instal·làrem definitivament.

— Podries descriure'ns Curitiba?

— Vull dir abans —contesta— que en aquesta ciutat hi anàrem amb els pares de la meua esposa, era entre els anys 1967-68. Ells retornaren a Mallorca el 1975. Nosaltres quedàrem a Curitiba —respira amb satisfacció—. Diré breument que és una moderna i gran urbs. Té dos milions d'habitants, universitat, grans i meravellosos parcs, està ben traçada i el seu sistema de transport ha estat estudiat i adaptat per altres grans capitals estrangeres. Un detall: prens el bitllet d'autobús i amb aquest bitllet durant tot el dia pots viatjar amb qualsevol altre autobús de la ciutat. La història d'aquesta capital és curiosa. Es conta que en aquest territori, que pertany a l'estat de Paranà, hi vivien dues tribus que sempre estaven lluitant entre elles: els Curi i els Tiba. Cansats aquests dos pobles de les lluites fraticides, es reuniren

(Continua a la pàgina següent)

Taller mecànic Planxa i pintura

Constantino Ruiz González

C/ Ramon Llull, 46

• Tlf. 64 61 84

• Montuïri

(Ve de la pàgina anterior)

els caps d'aquestes dues ètnies, feren la pau i fundaren la ciutat de Curitiba.

- Hi ha colònia mallorquina?

Contesta n'Antònia, la seva esposa.

- No. Allà sols coneixem quatre famílies mallorquines que visquin a Curitiba, però procuram veure'ns periòdicament. I et diré un detall: tant aquestes famílies com en Toni i jo, tots parlam sempre entre nosaltres el mallorquí.

- A què us dediqueu allà?

- Jo -diu en Toni- me'n vaig anar d'aquí amb un ofici: pastisser. Havia après la professió a Ciutat, treballant a "La Selecta", "Can Valens", "Can Totxo" i "Ca n'Esteve". Allà ens instal·làrem obrint una confiteria i pastisseria. Continuem amb el mateix negoci.

- Feis també ensaïmades?

- Clar que sí -ens diu en Toni-; feim especialment tot quan podem de la pastisseria mallorquina. No podien faltar les famoses ensaïmades.

- Una pregunta: diuen que les ensaïmades de Mallorca, fora de l'illa,

no surten amb el mateix sabor.

En Toni fa la mitja i torç el coll un poquet abans de contestar.

- Et diré: les ensaïmades d'ara no són com les d'abans, com les de principi de segle, per situar-nos. Aleshores les fèiem amb llevat mare; el seu procés era més lent... més natural. Les pastàvem a mà dins un ribell. Als qui les feien els deien "riballers". Tovaven devers catorze o quinze hores. Quan les treien del forn el seu perfum inundava tot el barri. Modernament s'empren uns altres procediments, i també uns altres ingredients, diríem sintètics; s'empra manco temps, hi intervenen elements químics, que llavors no existien. Com poden tenir el mateix gust? S'ha d'anar alerta a emprar aigua del grifo perquè té clor. S'ha d'emprar de cisterna. Les ensaïmades que fas allà tenen el mateix gust, el magteix sabor que les d'aquí i tenen molta acceptació.

- Digues-l'hi, Toni, com les anomenen allà -diu la seva esposa-.

- Ah, sí! -diu en Toni rient-. Quan les fèiem a Puerto Rico la gent les deia *Mallorcas*. A Curitiba uns les diuen *ai-*

madras, alguns altres *cobras* i també *ros-cas*. Un em preguntà un dia: *¿como se inventó esto?* Tots tornen a cercar-ne. L'ensaïmada mallorquina és famosa arreu del món.

- Després del portugués, quin és l'idioma que més es parla a Curitiba?

- L'anglès i el castellà.

- Qui més qui manco a través de llibres o de TV tenim uns coneixements de Brasil, però tu vius allà. Què ens pots dir d'aquest immens país?

- Impossible descriure'l amb poques paraules -ens diu-. Per una part, grans i modernes ciutats, com Brasília, Curitiba i altres. En aquesta els supermercats no tanquen mai, estan oberts nit i dia. Fins i tot hi ha un carrer que es diu "24 hores", on el comerç també està obert les 24 hores. La vida es desenvolupa igual que a qualsevol altre ciutat moderna del món. Llavors tenim la selva, on hi habiten tribus indígenes protegides per l'estat, que encara no es coneixen bé. Les zones on viuen estan marcades i es difícil anar-hi. Brasil és un país immens i de grans contrastos, un continent on existeixen una sè-

Ara és més fàcil

NORMALITZAR EL NOM ARA ÉS FÀCIL. CORREGIR ELS LLINATGES, TAMBÉ.

Tenir el nom oficialment en la nostra llengua és possible de manera senzilla i ràpida.

Sense esperar i sense paperassa, ja no hi ha excuses.

A petició de l'interessat o del seu representant legal, l'encarregat del Registre Civil escriurà el nom en català.

També es poden regularitzar ortogràficament els cognoms quan la forma inscrita al Registre Civil no s'adequi a l'ortografia de la nostra llengua.

QUE NECESSITES PER REGISTRAR OFICIALMENT EL NOM EN CATALÀ?

- ✓ el llibre de família dels pares i el propi (si en tens)
- ✓ el carnet d'identitat
- ✓ la teva presència i, si ets menor d'edat, la de la persona o les persones que tenen la teva representació legal

En cas que estiguis inscrit en un registre diferent d'aquell en què fas la diligència, cal un certificat literal de naixement.

Només ho has de sol·licitar al Registre i emplenar un formulari

(Llei 40/1999, de 5 de novembre, sobre nom i linatges i ordre d'aquests)

Amb la col·laboració de

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Política Lingüística

Quatre illes **un país** cap frontera

rie de climes i on tot està per fer. És el país del futur. Un gegant amb immensos recursos naturals; un gran país.

- Existeix allà la classe mitja?

- El país -ens diu- està dividit en una sèrie d'estats grandiosos. Els situats al sud són els més avançats. En aquests sí, existeix la classe mitja, socialment parlant. El nord del país és més endarrerit, per expressar-ho d'alguna manera: allà només hi ha pobres i rics.

- Respecte a l'educació escolar?

- El que he dit abans. Els estats del sud són els més avançats. També culturalment.

- De quin país són els immigrants que més abunden allà?

- Al Brasil hi ha una mescla de nacionalitats i races, vivim i treballam junts, però no hi ha cap fregada, cap topada o enfrontament entre nosaltres, ens respectam mútuament.

- Tots sabem el que són els famosos carnivals de Rio. A altres capitals brasilenyes són iguals?

- No -ens diu n'Antònia-; també fan festa, però no hi ha l'esplendor i grandiositat de Rio. Allò és únic. Les escoles de samba els dilluns de les festes ja estan preparant les de l'any vinent, igual que a València amb les falles.

Ens dirigim a Antoni.

- Passem a unes quantes preguntes de tipus més personal. On va el món avui, la gran massa de la societat actual?

La pregunta ha sorprès el nostre interlocutor. Està un poc indecís. Després respon.

- Jo diria que estam dominats pel consumisme. Hi ha una manca d'ideals. Tal volta l'egoisme ha començat a apoderar-se de nosaltres; no som suficientment generosos amb el tercer món. Si no, observa la gran quantitat de persones que viuen en condicions pèssimes... On anem? També m'agradaria saber-ho.

N'Antònia pren la paraula.

- Jo afegiria -ens diu- que hi ha una cosa clara: l'educació dels fills; donar-los una cultura acompanyada dels valors humans. Ells són el present i el futur.

- Existeix la felicitat?

- Sí -ens diu Antoni-, existeix a petits moments.

- Quina qualitat és la que més ad-

mires en les persones?

- Admir -diu en Toni- la sinceritat, i especialment aquelles persones que per elles mateixes han sabut obrir-se pas en la vida.

- La darrera pregunta: quins plans teniu per a la jubilació?

Té la paraula n'Antònia.

- Estam enamorats de Mallorca; cada any només somniam que arribi l'estiu per venir. Ja et pots imaginar on feim comptes retirar-nos.

En Toni ens escolta somrient i mirant la seva dona. Els ulls li espiregen quan afegeix:

- Sortirem de Mallorca en un temps difícils. Quan ens retirem desitjam venir

a descansar en aquesta illa. És la nostra terra, és única; no s'assembla a cap país del món... és ca nostra.

Aquestes són les impressions recollides dins la conversa que hem tengut amb el matrimoni Quiles-Monserrat. Viuen dins un país gegant, com un continent. Ens han parlat d'ells i de la seva feina, han oferit opinions que afecten els sentiments, s'han referit preferentment a les seves arrels, a la seva terra d'origen, que conserven sempre dins ells, i com tots els mallorquins que estan enfora -hagin triomfat o no de la seva aventura- tenen el mateix desig: el retorn a les seves fonts.

Miquel Martorell Arbona

Hotel Rural Es Figuerol Nou Es Pati de Montuïri Restaurant

*Diligent servei
Amb totes les comoditats
Acurada atenció al client
Servei de noces i banquets*

Ctra. Montuïri - Sant Joan, Km. 0'7 • Tel.: 64 67 64 • Montuïri

Area de servei Ses Jardines

Estació de Servei

Mini-Market • Rentat de cotxes

Bar Restaurant

Berenars • Cuina casolana

Carr. Palma-Manacor Km. 29'3 • Tlf. 971 64 61 46 • Montuïri

Inaugurada la restauració del retaule de l'antic altar de l'església

El pressupost ha pujat quasi 4 milions de pessetes

Data del segle XVI i és obra del pintor Mateu López

El recentment restaurat retaule del segle XVI -conegut popularment amb el nom de "retaule de Sant Pere i Sant Pau" del qual n'és autor el prestigiós pintor Mateu López- s'inaugurarà el divendres 18 d'agost. Es troba ubicat precisament a la mateixa capella que li va donar el nom, la capella de Sant Pere.

El dia anterior es va presentar a la premsa en un acte on assistiren la conse-

llera de Cultura del Consell de Mallorca, Maria Antònia Vadell; el batle, Gabriel Mates; el rector, Onofre Torres; la montuïrera i coordinadora de Cultura del Consell de Mallorca, Joana Maria Palou Sampil i representants de les entitats col·laboradores.

Segons explicà Joana Maria Palou, "el retaule conté elements totalment originals. S'han cercat peces que hi havia aca-

ramullades, s'han recuperat i ordenat iconogràficament tenint en compte criteris del pare Llompart".

Gestions

Qui fou rector de la parroquial, Tomeu Tauler -avui vicari episcopal- va iniciar les gestions. Don Jaume Cabrer, exrector de Montuïri i aleshores delegat de patrimoni del Bisbat, també se n'interessà.

Fa cinc anys, l'actual rector Onofre Torres posà en marxa el procés que començà amb dotacions econòmiques de la mateixa parròquia de Montuïri i en següen moltes d'altres tal com es pot veure al final d'aquesta informació. Segons afirmà, José Maria Pardo, el tècnic restaurador, "la veritable ànima impulsora ha estat la montuïrera Joana Maria Palou".

Maria Antònia Vadell del CIM, el batle Mates i el rector Torres, han manifestat que "pot plantejar-se la possibilitat que l'església pugui ser visitada en horari que no correspongui a les funcions religioses". Sobre aquest tema, Torres indicà que "nombrosos turistes demanen que les portes se'ls obrin, ara bé, caldrà per això una persona responsable". Biel Mates assenyala que "podria incloure's dins el recorregut turístic per Montuïri que comprendrà Son Forners, el Molí den Fraret, el museu i el Molinar". Palou comentà que "la veritable riquesa artística de Mallorca es troba a les esglésies". Vadell concloué que "les entitats s'han de posar d'acord per desenvolupar una actuació conjunta".

Altar major

L'antic retaule major de l'església de Sant Bartomeu de Montuïri és obra del pintor Mateu López sènior, amb l'assistència de Rafel Guitart. El retaule és del segle XVI, les dades d'execució exactes són 1546-1550, i la tècnica utilitzada és mixta sobre taula.

És el primer gran retaule que Mateu López féu a Mallorca, i causà un important impacte a l'època. Prova d'això és que fou pres com a model per a la contractació d'altres retaules, com el de la parròquia de Santa Eulàlia, per posar un exemple.

OMEGA

Cindy Crawford's choice

New Constellation

OMEGA

The sign of excellence

Joyeria Fermin

Aquesta obra d'art s'ha conservat només parcialment, per això resulta difícil afirmar quina era l'advocació original. Sembla que les figures representades són els sants patrons de la vila, amb Sant Bartomeu com a personatge principal. La composició és una exaltació de l'Eucaristia, un dels temes o preceptes bàsics instituits pel Concili de Trento, que tot just s'acabava de celebrar.

Mateu López

Mateu López va néixer a Còrdova i es va formar a València, possiblement al taller de Vicenç Macip i del seu fill Joan de Joanes. López representà la renovació artística mallorquina de mitjan segle XVI, i al llarg de tota la centúria gairebé monopolitzà la producció pictòrica a l'illa.

Els Macip popularitzaren els trets italianitzants, coneguts directament a través de les grans obres italianes que importaven a València. Mateu López també s'interessà per aquestes tendències, així ho confirmen el gran nombre d'estampes que hi havia al seu taller.

La pintura moderna a Mallorca no es pot entendre sense la contribució extraordinària, des de molts punts de vista, dels López. Recordem que el mestre va tenir un únic fill, Mateu López iúniur, pintor de gran interès, que va treballar sempre al taller patern.

A més de l'antic retaule major de l'Església de Sant Bartomeu, a Montuïri es conserven algunes altres peces del mateix pintor, entre les quals destaquen unes tauletes que conformen un tabernacle, una tauleta devocional dedicada a Sant Joan Baptista i, sobretot, les restes d'una sarga amb temes de la Passió, que servia per cobrir el retaule major en temps de Quaresma.

A principis dels anys cinquanta aquestes taules i altres que no corresponien al retaule original es varen agrupar en un retaule únic a la capella de Sant Pere.

D'aquí que el retaule major de l'església de Sant Bartomeu es conegui també, erròniament, com a retaule de Sant Pere.

Restauració

L'arquitectura de l'obra, aquesta mateixa dècada, va patir l'atac de la formiga blanca, que els anys vuitanta ja amenaçava les taules de López i la capa pictòrica. No quedà més remei que cremar l'estructura de fusta, i les taules pintades foren protegides, embalades i emmagatzemades de manera convenient, fins que l'any 1995 es pogué iniciar la restauració de l'obra, que ha durat cinc anys.

Els treballs de restauració, realitzats per José M. Pardo, han consistit bàsicament en fixar i netejar la capa pictòrica, reintegrar el que s'havia després i consolidar i embarrotar el suport.

El cost total ha estat de 3,6 milions de pessetes, i ha estat assumit conjuntament per diverses institucions i entitats.

El Consell de Mallorca, a més de l'ajuda econòmica, ha aportat el suport tècnic necessari per realitzar la tasca de restauració.

Biel Gomila

El Rector, la Vicepresidenta del Consell de Mallorca, el Batle i dos representants de les entitats bancàries, el dia de la inauguració

Dotacions econòmiques

Parròquia de Sant Bartomeu.....	1.446.532 pts.
Conselleria de Cult. i Jov. del CIM....	889.640 pts.
La Caixa de Balears "Sa Nostra".....	350.000 pts.
Ajuntament de Montuïri.....	200.000 pts.
La Caixa de Pensions "La Caixa".....	100.000 pts.
Banca March.....	55.000 pts.
Col·lectes extraordinàries.....	295.021 pts.
Donacions particulars de montuïrers...	148.000 pts.
Recaptació obra de teatre.....	140.167 pts.
Coral Mont Lliri.....	25.000 pts.
TOTAL	3.649.360 pts.

bar

Ca na Poeta

music

Carrer Major, 7

Telf. 64 65 29

Montuïri

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

CENTRE COORDINADOR

Biblioteca Municipal de Montuïri

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

<i>Autor</i>	<i>Títol de l'obra</i>
Maria Mercè Roca.-	Delictes d'amor.
Maria Mercè Roca.-	Temps de perdre.
Albert Calls.-	Arquitectures.
Sebastià Estradé.-	Quan tornis, porta una mica de pluja.
Maria Mercè Marçal.-	Cau de llunes.
Lucía Graves.-	La casa de la memoria.
Milan Kundera.-	La ignorancia.
Artur Rowshan.-	Como contar cuentos.
Arturo Pérez Reverte.-	La carta esférica.
Patricia Higsmitth.-	El talento de Mr. Ripley.
Terenci Moix.-	Chulas y famosas.
David Guterson.-	La neu queia sobre els cedres.
Lorenzo Silva.-	El alquimista impaciente.
Antonio Muñoz Molina.-	Carlota Fainberg.
Murray Bail.-	Eucaliptus.
Baltasar Porcel.-	El cor del senglar.
Graham Greene.-	El fin del romance.
Mario Vargas Llosa.-	La fiesta del chivo.
Ignasi Mora.-	Un corrent interminable.
Peter Carey.-	Jacks Maggs.
Alan Warner.-	Las sopranos.
Quim Monzó.-	Tot és mentida.
Miquel Martí i Pol.-	Amb sang els compto.
Ignacio Padilla.-	Amphitryon.
Bartomeu Fiol.-	Cròniques bàrbares.
Miquel López Crespí.-	Acte únic.
Empar Moliner.-	Feli, estheticienne.
Alfred Bosch.-	L'atles furtiu.
Josep M ^a Llompart.-	Poesia completa.
Miquel Bezares.-	Susannes.

HORARI

De dilluns a divendres: de les 17 a les 20 h.
Dissabtes: de les 10 a les 13 h.

**Consell Insular
de Mallorca**

LES ORDENANCES MUNICIPALS DE 1887 - VI

Disposicions sobre el camp i el bestiar

Acabada la transcripció del títol 1r que tractava sobre policia urbana, ara començam el 2n i últim, que conclourà el proper número

Títol segon POLICIA RURAL

Art. 89. Els qui alterin o destruesquin a posta les fites o senyals amb els quals es delimiten els termes dels pobles seran castigats amb una multa de 5 a 10 pessetes.

Art. 90. En la mateixa multa incorrerà el propietari de terres o amo que rompés part de les proteccions, terres comuns o camins públics, i el qui canviàs o destruís a posta els senyals que els distingeixen.

Art. 91. Queda prohibit travessar els camps a peu o a cavall, estiguin o no sembrats, com també fer-hi caminols o camins sota la multa de 2 a 5 pessetes a no sia que aquests fets tenguessin penalitat establerta en el codi penal, ja que en aquest cas els infractors seran posats a disposició dels tribunals.

Art. 92. El qui danyàs les canonades i arcs d'aigua del cabdal d'aigües potables de la vila incorrerà en multa de 2 a 5 pessetes.

Art. 93. El amo dels caps de bestiar boví i bísties es cuidaran que no vagin sense picarol, els primeres, i sense morral, les segones, en cas que hagin de passar per caminols que travessin propietats particulars.

Art. 94. Ningú no podrà pasturar bestiar de cap classe en les propietats alienes mentre el guardià no tenguí permís o autorització del propietari o el seu representant legítim, el permís del quals precisament haurà de ser visat pel Batle i autoritzat amb el segell de l'Ajuntament.

Art. 95. Es prohibeix pasturar tota casta de bestiar pels camins, els infractors del que es prescriu en els precedents articles incorreran en multa de 2 a 5 pessetes.

Art. 96. Els amos de possessions rurals cuidaran sota multa de 2 a 5 pessetes que els cans que hi tenguin per a la seva guarda estiguin tancats de sol a sol. Els d'hort i bestiar i en general tots els qui tenguin cans amollats hauran de tenir-los amb morral durant el dia, i no

deixar-los durant la nit de tal manera que puguin ofendre, fora del cas en què siguin assaltats l'hort, el bestiar, els corralis i altres coses que estiguin confiats a la seva guarda.

Art. 97. Es prohibeix fumar en les ter-res prop dels carullers de grans i emprar llum artificial, sinó en casos absolutament precisos i amb fanal.

Art. 98. Els amos o pastors de bestiar o d'animals amb senyes de mal contagiós, que tot d'una no els tanquin i comuniquin amb els d'altres amos, sofriran una multa de 2 a 5 pessetes encara que no es propagui o estengui la malaltia. Dita multa pujarà el doble en cas de propagació. A més seran multats en 10 pessetes si no donassin compte immediatament al Sr. Batle de la malaltia perquè ho publiqui en el terme municipal i dicti altres disposicions que estimi oportunes.

Art. 99. El qui fes mal sense necessitat a un animal domèstic o destinat a la guarda de qualque heretat, hort, era o bestiar, serà castigat amb la multa de 2 a 5 pessetes. El qui es veiés envestit tendrà, pel contrari, no sols el dret de ferir, sinó de matar l'animal sense perjudi-

A les possessions, com San Comelles, sempre tenien els cans ben tancats durant la nit

ci de la responsabilitat que correspongui a l'amo d'acord a l'art. 104.

Art. 100. Es prohibeix impedir els camins i caminols amb noses de qualsevol classe, tirar-hi pedres i fer parets confrontants amb els camins sense tenir prèviament el corresponent permís, no podent impedir en res el camí amb les rampes que s'hi construesquin, per entrar a les finques.

(Conclourà)

ES MOLÍ DE CAN PERONS
PARRILLA

Dimarts - Diumenge
Dienstag - Sonntag

20:00 - 24:00

Tlf. 971 16 15 07
Yatush@jet.es

Carrer Molinar, 51
Montuïri

Joan Cerdà Ribas, "es Ferrerico"

Persona molt popular dins el poble a qui, a començament del segle XX, acudia tothom per solucionar problemes derivats de l'electricitat

Ens hem de situar dins les primers dècades del segle XX, avançant lentament cap als assossegats anys vint amb la seva monotonia, on ja s'hi observava una certa inquietud social i després, en acostar-nos als anys trenta, començaven a cristal·litzar noves idees, com a indicis d'un món millor, abans del "Moviment", a rel del qual quedaren rompudes violentament moltes il·lusions.

L'energia elèctrica donava les primeres passes al nostre poble. Generalitzant direm que aquell era un món diferent del d'avui, un altre mode de pensar, una altra mentalitat, uns problemes completament diferents dels d'avui. En aquell temps preocupava sobretot, per exemple, el tenir romput o cruït un braç del carro, aleshores un vehicle que s'emprava diàriament. En canvi moltes cases del poble no tenien encara electricitat i passaven molt bé sense ella.

Ens acostàvem, idò, als anys trenta, quan comencen a sortir arreu del món —i Montuïri no en fou una excepció— nous aparells, rellotges polsera, planxes elèctriques, fondègrafs... consolidant-se l'adquisició de rellotges butxaca i de paret, com també les màquines de cosir entre algun altre utensili que no estava a l'abast de tothom, però s'anava notant la seva presència. Una nova força s'imposava: l'electricitat.

Dins aquest context s'hi movia i era sol·licitat constantment una persona que fou molt popular: Joan Cerdà Ribas, vulgarment conegut com "Es Ferrerico". Va néixer a Montuïri l'1 de març de 1878 i morí als 79 anys, el 25 de novembre de 1957. Casat amb Maria Miralles Ribas, tengueren cinc fills: Antoni, Antònia, Magdalena, Bartomeu i Joan.

L'any 1914 l'empresa "Eléctrica de Montuïri, S.A.", el cap visible de la qual era Antoni Llorenç Clariana, posava en

marxa a s'Hostal d'en Ferrando la primera fàbrica d'electricitat del nostre poble, la qual donava energia elèctrica als tallers de calçat des del mateix hostal a Can Marc, del carrer del Molinar, i llum a les cases del nostre poble. També duia un molí de blat i un d'ordi al mateix hostal.

Dins aquests anys "Es Ferrerico" treballava a una fàbrica de Llucmajor, es de suposar que de sabates. Ell era el responsable que tenia esment del motor o motors que quasi segur eren de gas pobre. Hi va estar relativament poc temps. Quan a l'any 1914 la fàbrica de calçat de s'Hostal es posà en marxa, el nostre protagonista passà a fer-hi feina. S'ocupava també del manteniment i bon funcionament del motor, aquest, un "Otto" alemany de 20 a 30 cavalls, que consumia carbó de coc.

Aquesta activitat industrial al nostre poble durà poc temps. Pocs anys després, desapareixia.

A rel del cessament de l'activitat industrial a s'Hostal, la família Ferrer (Martí i Miquel Ferrer amb altres familiars) va comprar un quartó de terra a Son Monjo, on avui deim Sa Cova. També adquiriren el motor de s'Hostal que instal·laren a Sa Cova després d'haver condicionat el lloc i haver-hi fet els locals corresponents. Aquest motor, però, no tenia força suficient per als plans que volien dur a terme els germans Ferrer; per tant el canviaren amb un altre de 40 cavalls, també marca "Otto".

Havia nascut la farinera de Sa Cova, on hi funcionaven dos molins de blat, dos d'ordi, una serradora i una cimentera. Més endavant varen haver de muntar-hi un motor més gros marca "Sulzer" que funcionava juntament amb l'altre.

Es donen tots aquests detalls per situar i ambientar el lector dins l'època que visqué i es mogué la persona que presentam.

Tornem idò al nostre personatge. "Es Ferrerico" passà a fer feina de s'Hostal a la farinera de "Sa Cova". Aquí, a més dels motors, s'ocupava de fer noves instal·lacions elèctriques per les cases, arreglar possibles avaries i totes les feines que estaven relacionades amb l'electrici-

Super Montuïri

Extens assortit

Gran varietat de productes d'alimentació

Peix congelat • Carnisseria

Xarcuteria • Panaderia

Fruita i verdura • Begudes • Neteja

I TOTA LA NOVA GAMMA DE "LEADER PRICE"

Av/ Es Dau, s/n

Tlf. 971 64 67 60

Montuïri

tat. També s'ocupava de l'enllumenat públic dels carrers. La seva presència era constant dins el poble, movent-se activament d'un cap a l'altre. Amb una escala a l'espatlla el vèiem pels nostres carrers, ja sia enfilant-se a una façana o dins alguna casa solucionant els problemes que tenia la gent del poble, amb la incipient energia elèctrica que començava a envair la llar dels nostres avantpassats. Aleshores el cobrador dels rebuts de la llum era l'amo en Llorenç "Guerrer".

Cada domicili només podia tenir un punt de llum. No existien els comptadors. Un dispositiu, al que deien "sa capseta", teclejava escandalosament i la llum pipellejava frenèticament quan en un moment determinat alguna casa gastava un excés de força a conseqüència, per exemple, d'haver posat més punts de llum dels permesos o haver augmentat el nombre de bugies autoritzat.

Amb el temps "Es Ferrerico", com a complement, a més de la seva ocupació principal dins el ram de l'energia elèctrica, s'allargà cap a altres activitats: arreglava despertadors i altres rellotges de tot tipus. Si una màquina de cosir no funcionava bé, cridaven "Es Ferrerico"; els pocs motorets elèctrics que hi havia al poble, quan no funcionaven bé o s'aturaven degut a la causa que fos, inevitablement passaven per les mans d'Es Ferrerico". Ell era la solució per a tots aquests petits aparells que començaven a fer acte de presència per les cases.

Fou un autodidacte. Tots els seus coneixements els adquirí mitjançant la pràctica. Segur que al llarg de la vida i en les diferents feines a què es dedicà tengué fracassos i travelades, sens dubte; però les equivocacions sofertes li donaren una gran experiència i l'instruïren en el quefer diari. Dins el seu domicili hi tenia depositat en quantitat tota casta de material propi d'aquells anys, que ell emprava o la gent anava a cercar.

També —cosa que hem sabut recentment— s'allargà a adobar molins. Fins i tot va anar al pla de Sant Jordi per adquirir coneixements sobre el seu funcionament. A la desaparició de la fàbrica de calçat de s'Hostal, el que era metge de Montuïri, Maties Munar, tengué la idea de posar una petita cimetiera en el cantó del mateix Hostal, precisament allà on hi ha el pou. Duien la pedra amb carros des de les Pelades. Durà poc temps. El metge no feia res que no ho consultàs abans

amb "Es Ferrerico".

Fou un pioner dins el camp de l'energia elèctrica, quan aquesta, arribats als anys vint, començà a envair la llar dels nostres avantpassats. Ell manipulava i s'atrevia amb una nova energia molt desconeguda encara i que la gent admirava; però també en recelava. Quan es ponía el sol, movia la palanca per donar llum al poble. I uns minuts abans de les onze del vespre feia una breu apagada d'avís, i en arribar aquesta hora desconnectava l'energia elèctrica de la xarxa local.

Sempre el veíem vestit de blau amb una gorra del mateix color. Actualment seria tal volta un obrer més dins el poble, però llavors, dins una època en què començava la mecanització de la indústria, sorgia una nova energia i naixien noves tècniques. "Es Ferrerico" fou una persona difícil de substituir dins el nostre poble.

Així les coses, arribam a la dècada dels trenta. Una gran empresa, "Gas i Electricitat", connecta el nostre poble a la xarxa que s'anava estenent per tota l'illa. L'antiga fàbrica d'electricitat de Sa Cova eliminà el seu servei elèctric i limità la seva força a la farinera, cimentera i serradora. "Es Ferrerico" passà a ser el cobrador de la nova companyia i el seu treball es multiplicà. La instal·lada energia elèctrica—més potent que l'anterior— passava pels comptadors instal·lats als domicilis. Mestre Joan feia les lectures a més d'arreglar avaries i fer noves instal·lacions. I cada mes, amb el camió de passatgers d'en Tomeu "Pelós" duia les lectures a Palma personalment. Dies després, en Mairata, un alt empleat de la

companyia a Lluçmajor, li portava els rebuts perquè ell els cobràs. Fins que es va jubilar va estar al servei del poble.

Havia estat un dels primers montuïrers que manipulà i s'atreví a treballar amb l'energia elèctrica, una força nova aleshores, plena de sorpreses, a vegades desagraables; i també el qui posava les mans i la intel·ligència en els primers utensilis mecànics que tímidament començaven a aparèixer dins el nostre poble, precursors de tots els aparells domèstics actuals. Aleshores la nostra societat començava a sofrir un canvi de costums i de mentalitat.

Els qui tenen el calendari de l'Ajuntament del 2000 pogueren veure a la fulla del passat febrer una imatge retrospectiva d'un carrer del nostre poble corresponent als anys vint. Enfilat a una escala de fusta s'hi destria un home: és "Es Ferrerico". Des d'aquella època llunyana ens està contemplat.

Miquel Martorell Arbona

El meu agraïment per la informació rebuda, al seu fill Joan i a Guillem Ferrer Sampol. Amb la seva ajuda ha pogut sortir a llum aquest breu reportatge.

Restaurant PUIG DE SANT MIQUEL

**Cuina mallorquina
Forn de llenya**

Ctra. de Manacor, km. 31 • Tlf. 64 63 14 • Montuïri

Conreus ecològics

Essent que a Mallorca tenim molt difícil el competir amb agricultura convencional amb les grans produccions que s'obtenen a altre llocs allò que podria esser una manera de poder continuar amb l'agricultura seria especialitzar-nos en conreus ecològics que per la molta feina que comporten difícilment es poden fer en gran escala.

No vol dir que el dedicar-se a conreus ecològics sigui el tornar a l'agricultura ancestral d'abans d'existir els moderns sistemes d'adobs i de lluita contra les malalties i plagues, ja que avui es disposa de maquinària, tècniques de conreu i productes autoritzats i que temps enrera no existien.

En conreus ecològics no està permès l'emprar herbicides però sí trinxes de plàstic perquè no hi nesqui herba. Per lluitar contra plagues s'han de respectar voreres, garrigues, on s'hi crien molts d'insectes i ocells útils depredadors com és la pillamosca, el capsigrany, el buscarret i altres. Per protegir les hortalisses de moscardins, s'han d'intercalar plantes que atrapin els moscards, pugons i altres insectes com és el clavell de moro, l'alfabeguera, la rosa mística, l'olivarda, la tabaquera i si hi ha necessitat d'esquitxar emprar productes naturals com és la nicotina, la rotadona i trampes amb feromones i d'atractiu sexual.

En Joan "Batliu", un dels pocs pagesos en encara llauren amb bístia (Dibuix de R. Pons)

Molt important també és l'obtenir a la mateixa finca el fems ben fermentats en base a excrements del bestiar barrejats amb herbes i palles perquè fermentin. Deixar fer que es hanyi quan plou o si no es vol esperar que ploqui donar-li aigua que a la vegada aquesta es reutilitza per tornar-la tirar sobre el munt de fems o per regar, amb l'avantatge que du el fertilitzant incorporat. Mesos passats, mitjançant diapositives vàrem veure com a l'Equador s'aprofiten les branques del plataner per obtenir matèria orgànica, així com també es fabrica un fems molt concentrat. Això vol dir que poca quantitat basta, mitjançant la cria de cucs de terra. Aquests es mengen els excrements del bestiar, majoritàriament de vaqui, els digereixen i una vegada digerits es tornen un fems nets fàcils de transportar i manejar i de molta eficàcia.

Hem de considerar que per aquí tenim

moltes restes de vegetació que es podrien aprofitar. No estic assabentat si o no hi ha cap pagès que fabriqui fems de cuc, però potser que, o bé per jardins o per conreus en general, algú ho faci.

Els pagesos saben, que a la terra, perquè doni, abans li han de donar. De no ser així no s'obtiniran abundants col·lites si no es dona de menjar i beure als arbres i plantes. Però donar el nutrient que necessiten els cultius es pot fer de diferents maneres; donar un menjar forçat, o fer-ho amb més seny i no forçar les produccions; o sia no emprar adobs de síntesi i sí fems, superfosfats i potasses naturals. Per incorporar nitrat es poden sembrar lleguminoses, faveres, pesoleres, guixes, les quals, per les fulles agafen el nitrogen de l'aire, i quan estan en flor s'enterren amb una passada de fressa o arada, i d'aqueixa manera s'incorpora el nitrogen al terreny, el qual, llavors, el cultiu següent ho troba.

També, i és sabiduria dels vells pagesos que ja s'ha perduda, a la terra no l'han de forçar massa amb conreus intensius i l'han de deixar descansar. Per no cansar-la s'ha de seguir una rotació de cultius, això és no sembrar cada any la mateixa planta al mateix lloc i a més de la rotació, cada tres anys deixar sense sembrar o sigui descansar-la.

Segons estudis el conrear de manera ecològica a més de comportar més feina s'obté entre un 25 i 50% menys de collita però de millor gust i sense gens de risc d'una intoxicació per l'ús de plaguicides. Però aquest fet comporta que costa més produir. Per tant les produccions ecològiques s'han de vendre un poc més altes de preu.

Ferreria Rafel Miralles

Més de 20 anys
treballant el ferro

Carr. Palma-Manacor s/n • Telf. 971 64 62 88 • Montuïri

LA FOTO DE MITJAN SEGLE

Un dinar en el Puig

Els anys 1945-50 era molt freqüent anar a Puig a fer-hi un dinar per qualsevol motiu per poc excepcional que fos. En el cas de la fotografia era un dinar allà dalt. Hi havia molta gent, difícil de destriar quan ja han passat 55 anys (era el 1945). Entre els presents veim escampats en Pep "Poeto", el metge Munar, na Sebastiana Rigo, un germà d'en Xesc Mas, na Sebastiana "Xorri", l'amo en Miquel "Gelat", en Francesc Ginard (el Manescal), l'amo en Pere Sampol (el qui fou director de la banda), en Biel "Matxó", l'amo en Tomeu "Xorri", en Joan "Porrerenc", l'amo en Toni "Muret", el pare d'en Toni "Alcoraier", l'amo en Biel "Rei" i altres. Generalment el dinar el feia na Margalida "Xiva" ajudada per na Catalina "Polla".

Records d'infantesa

Aquells jutipiris i befes...

Succeïa a l'entorn del començament de la república, quan els joves i adolescents montuïrers ja duïen mol ficat dins ells la inclinació per la política, tanta que generalment les colles d'amics es constituïen preferentment entre aquells que eren del mateix caire polític. En general eren de dretes o d'esquerres. Ara bé, exagerats en excés, sobretot si ho contemplam des del punt de vista de l'any 2000, quan les persones educades —que ho són la majoria— guarden un gran respecte cap a la gent que no combrega amb les mateixes idees polítiques. I de no ser així es deu a no tenir tampoc el seny en el lloc que pertoca.

Record dos episodis d'aquells anys: un que es repetia amb certa freqüència i l'altre només es donà un sola vegada.

El primer fa referència al vicari Torrens. Un grapat de jovenets ens reuníem molts de vespres a la Sala Mariana. Allà, darrera l'escenari, era el nostre lloc d'esbargiment. Disposàvem de ràdio —una de les poques que hi havia a Montuïri—, de jocs de dames, d'escacs, de parxís, de llibres de lectura, de rondalles, de contes... i també quasi cada vespre dedicàvem una bona estona a preparar els sainets o comèdies que molts de diumenges representàvem a la Sala Mariana.

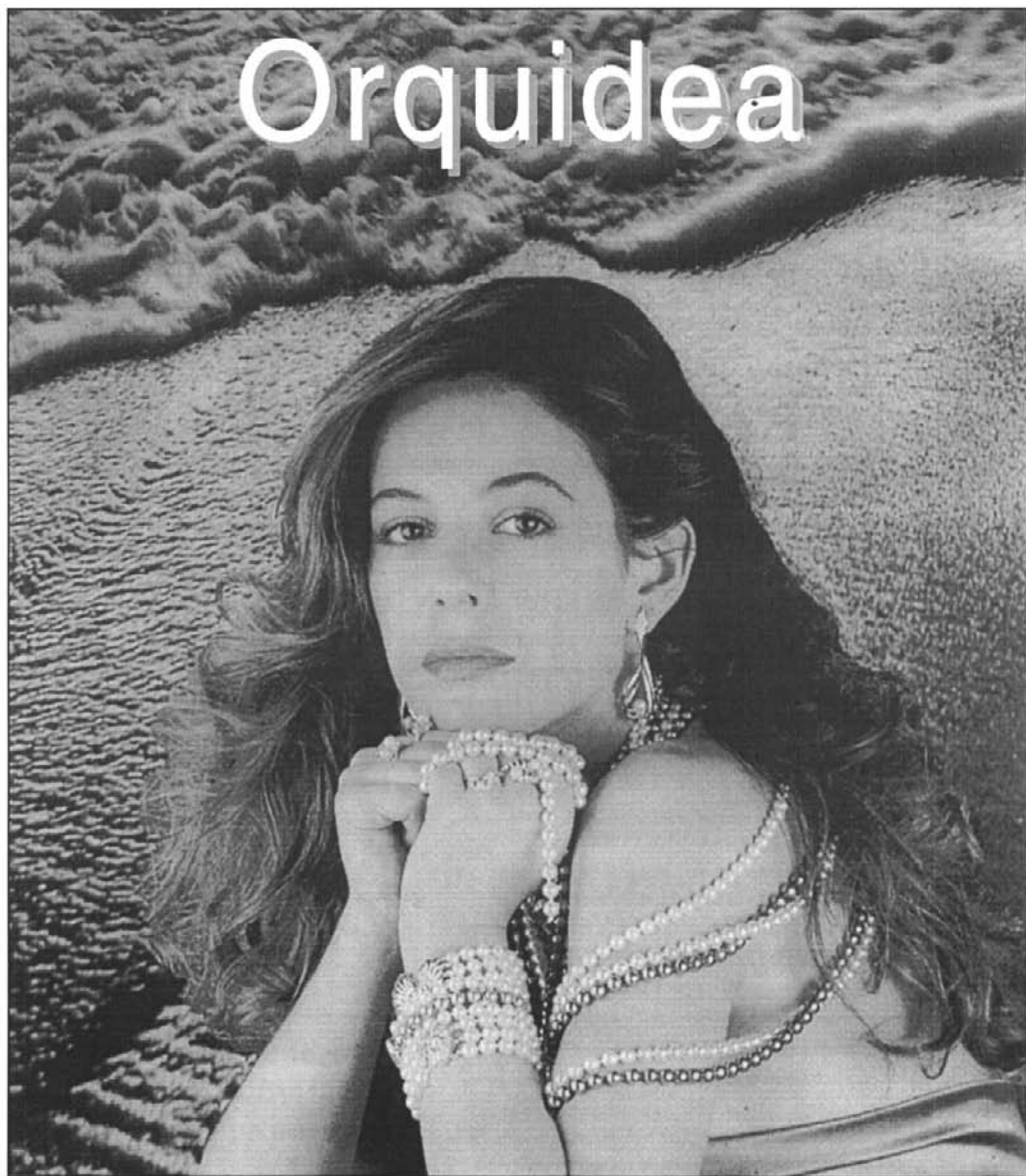
Generalment eren els dos vicaris, Munar i Torrens, els qui estaven amb nosaltres. Però alguns joves d'esquerra es mostraven tan hostils contra els capellans i nosaltres, que des del carrer apedregaven les persianes de dalt, quan particularment la seva fo-

bia anava contra el vicari Torrens. Per això molts de vespres a l'hora d'anar a dormir l'acompanyàvem a ca seva. Vivia al carrer Rector Escarrer, darrera on avui és "Sa Nostra", cap de cantó amb el carrer de Sa Quintana. Idò bé, en lloc d'anar-hi per la plaça, per tal de no topar-nos amb aquells joves violents i a fi d'evitar insults i qui sap què, l'escortàvem pel carrer Vanrell cap avall, el del rei Jaume II i llavors pujàvem pel del Rector Escarrer. Així fugíem dels vergonyosos jutipiris que aquells joves haguessin llançat contra el capellà.

L'altra trifulga es va donar un diumenge horabaixa, als escalons centrals dels grans. Allà uns joves aconseguiren desarmar la parella de la guàrdia civil en el moment en què empenien l'acció contra un grup d'al·lotjats que en mig de plaça, amb crits i renou, pertorbaven l'ordre públic.

Relatat per Antoni Verger "de Mianes"

Orquidea

Perlas
Orquidea®

Tomeu Miralles, president del club de Tennis

"El club ja ha passat el centenar de socis"

El passat més de juliol, es va dur a terme la presentació del Club de Tennis de Montuïri i d'aquesta manera s'ofereix l'oportunitat de poder gaudir d'un altre esport en el nostre poble. Aprofitant això vàrem parlar una estona amb el president del club en Tomeu Miralles.

- D'on va sorgir la iniciativa de fer un club de tennis?

- El formar aquest club va sorgir d'un grup de gent que ens agrada aquest esport. A la vegada ens trobàvem en la possibilitat de donar una altra opció esportiva al poble.

- Com ha respost la gent?

- S'ha de dir que la resposta de la gent ha estat molt positiva ja que de moment som més de 100 socis.

- Que ha de fer la gent per fer-se soci?

- S'han de dirigir a qualsevol persona de la Junta Directiva i pagant una quantitat de 5.000 ptes. per persona i any, ja es gaudiran d'uns certs avantatges com són: pista gratis, subvenció als nins menors de 14 anys del 40% de les quotes de l'escola de tennis. Hi ha un abonament familiar de 10.000 pts. anuals.

- Ens podries dir qui són els membres de la Junta Directiva?

- El president es en Tomeu Miralles Tous; vice-president, Tita Cerdà; secretari, Nadal Bauçà; tresorer, Pere Mayol; vocals, Francisca Roses, Mª Antònia Nicolau i Benet Campins.

- Han sorgit problemes a l'hora de crear el club?

- De moment no, ja que en el club la gent participa molt, començant per la gran tasca que fa la Junta Directiva.

- Quins objectius teniu marcats?

- Donar a conèixer el tennis en el poble ja sigui amb conferències, competicions, ... També tenim com objectiu la promoció dels esports de raqueta com són tennis, pàdel. Un altre dels objectius és la formació de la gent amb l'Escola de Tennis, en la qual ja hi ha 63 alumnes inscrits.

- Quines necessitats hi ha per a complir aquests objectius?

- Principalment el que ens fan falta

són unes instal·lacions bones. S'haurien d'arreglar les actuals, construir una pista de terra, dues de Pàdel i una de Squash

- Com funcionau econòmicament?

- El què tenim com a principi és haver de gastar tots els doblers en benefici del tennis, ja sigui en subvencions de l'escola, millorar pistes... Els ingressos que tenim ens vénen dels socis i de subven-

cions públiques.

- Vols afegir qualche cosa?

- Volem convidar tota la gent a participar en el Club de Tennis. La Junta Directiva té les portes obertes per si es vol ajudar a fer un club més gran. La gent que es vulgui apuntar serà molt ben rebuda.

Jaume Mayol Roca

I Torneig de tennis Sant Bartomeu

Nico Cortés (a l'esquerra) guanyador i Jaume Vidal, finalista

Durant els mesos de juliol i Agost s'ha disputat el I Torneig de tennis Sant Bartomeu amb una participació de més de 90 jugadors. La competició es va dividir amb quatre categories donant els resultats següents:

Individual femení menors 14 anys: la guanyadora va ésser Vanesa Gómez i la finalista Vanesa González.

Individual masculí menors 14 anys: Carlos González va ésser el guanyador i Xavier Cortès finalista

Dobles femení absolut: la parella guanyadora estava formada per Francisca Palmer i Catalina Blascos, i la parella finalista per Aina Verger i Maria Verger.

Dobles masculí absolut: Nico Cortés i Juan Antonio Tormo varen ésser els campions i la parella Tòfol Amengual i

(Continua a la pàgina següent)

MANS

L'Almoina, 30 Tlf. 16 84 56

Porrreres

El Montuïri B jugarà a II regional

L'equip d'iniciació, campió del torneig de la Llum

Torna a començar una nova temporada esportiva

Notícia de darrera hora. La retirada del Port de Sóller al campionat de I preferent -confirmada a la Federació el 22 d'agost- ha fet que es reestructurassin els grups inferiors. El Montuïri B -diem-ne l'equip d'aficionats-se n'ha beneficiat i ha ascendit a II regional a causa de la bona classificació de la temporada anterior a III regional.

XXVIII TORNEIG DE LA LLUM

Quaranta equips participants han disputat 40 partits en el XXVIII que acabà el 18 d'agost. Vint-i-vuit...i encara dura!

Aquest ha estat el quadre final:

Juvenil A: 1. La Salle, 2. P. Ramon

Llull A, 3. Patronat i 4. Manacor, 5. Mallorca, 6. At Balears A, 7. Cide i 8. Independent.

Juvenil B: 1. At Balears B, 2. P. Ramon Llull B, 3. Platges de Calvià i 4. Montuïri. Millor jugador, Joan Miralles (Montuïri).

Cadete A: 1. Cide, 2. Platges Calvià, 3. Sant Francesc i 4. Mallorca.

Cadete B: 1. Patronat, 2. Ramon Llull, 3. Independent i 4. Montuïri.

Infantil A: 1. Penya Arraval, 2. Cide; 3. Patronat, i 4. Independent.

Infantil B: 1. P. Ramon Llull, 2. Santanyí, 3. Platges Calvià i 4. Montuïri.

Aleví: 1. P. Ramon Llull, 2. At Balears, 3. Cide i 4. Montuïri.

Benjamí F-7: 1. Penya Arraval, 2. Montuïri, 3. Campos i 4. Santa Eugènia.

Iniciació: 1. Montuïri, 2. Vilafranca, 3. Santa Eugènia i 4. Santanyí. Millor jugador, Toni Miralles (Montuïri) i màxim goleador, Pere Servera (Montuïri).

El Vicepresident del Govern, Pere Sampol, féu entrega al nin Pere Servera, del trofeu Mosquera al màxim goleador de prebenjamí B

Resultats de les finals

Montuïri, 4 - Vilafranca, 1 (prebenjamí), Penya Arraval, 2 - Montuïri, 1 (benjamí), At Balears, 1 - Ramon Llull, 3 (aleví), Santanyí, 2 - Ramon Llull, 3 (infantil B), Cide, 1 - Penya Arraval, 3 (infantil A), Patronat, 3 - Ramon Llull, 1 (cadet B), Platges Calvià, 0 - Cide, 7 (cadet A), At Balears B, 5 - Ramon Llull B, 0 (juvenil B) y La Salle, 1 - Ramon Llull, 1 - vencedor La Salle per penals- (juvenil A).

Resultats dels equips montuïrers

-Juvenil B: Montuïri, 3 - Ramon Llull, 3 B (semifinal, guanyador Ramon Llull per penals) i Montuïri, 2 - Platges Calvià B, 4 (3r i 4t llocs).

-Cadet B: Montuïri, 0 - P. Ramon Llull, 3 (semifinal) i Independent, 1 - Montuïri, 5 (3r i 4t llocs)

-Infantil B: Montuïri, 0 - Ramon Llull, 8 (semifinal) i Montuïri, 2 - Platges Calvià, 4 (3r i 4t llocs)

-Aleví: Montuïri, 0 - R. Llull, 8 (semifinal) i Montuïri, 0 - Cide, 3 (3r i 4t llocs)

-Benjamí F-7: Montuïri, 3 - Santa Eugènia, 2 (semifinal) i Penya Arraval, 2 - Montuïri, 1 (final)

-Iniciació: Montuïri, 12 - Santanyí, 0 (semifinal) i Montuïri, 4 - Vilafranca, 1 (final)

Els actes de la inauguració foren presidits pel montuïrer i vicepresident del Govern de les Illes Balears, Pere Sampol, el batle Gabriel Mates i el president de la Federació de Futbol, Antoni Borràs.

Tennis

(Ve de la pàgina anterior)

Pere Mayol, finalistes.

Individual femení absolut: la campiona va ésser Coloma Morlà i la finalista, Tita Cerdà.

Individual masculí absolut: Nico Cortès va guanyar el torneig i Jaume Vidal va ésser el finalista.

L'organització del torneig expressa l'agraïment a tots els participants i cases comercials que han col·laborat, i de manera especial a l'Ajuntament i "Es Pati de Montuïri".

J. Mayol R.

Seguridad y Limpiezas, S.A.

Gremio de Albañiles, 14

Tlfs. 29 50 92 - 29 50 66 - 20 63 11

Pol. Son Castelló

07009 Palma de Mallorca

El pressupost ha pujat a 835.000 pesetes distribuïdes de la forma següent: 450.000 (trofeus) 130.000 (menjars), 175.000 (arbitratges) i 60.000 pesetes (material banderins).

TROFEU MOSQUERA

Com és habitual, durant la inauguració del Torneig de la Llum, el CE Montuïri lliurà el trofeu Mosquera als màxims golejadors de la passada temporada. Foren Pere Servera (prebenjamí B), Marc Solier, (prebenjamí A), Francesc Campins (benjamí), Francesc Fullana (aleví), Llorenç Llull (infantil), Pere Palou (cadet), Joan Antoni Ramonell (juvenil), Gabriel Amengual (juvenil) y Nico Bordoy (I preferent).

MONTUÏRI, CAMPÍO A SANTANYÍ

El Montuïri de III divisió es proclamà campió del torneig triangular disputat al camp de gespa artificial de Santanyí amb la participació de l'amfitrió, Montuïri i s'Horta. Aquests foren els marcadors: S'Horta, 2 - Santanyí, 1; Montuïri, 2 - S'Horta, 0 i Montuïri, 3 - Santanyí, 1.

Altres resultats de partits amistosos de la pretemporada de l'equip de III han estat: Algaida, 0 - Montuïri, 1 (Sant Jaume), Vilafranca, 1 - Montuïri, 1 (disputat el dia 20 d'agost a Petra per la sembra de gespa del camp Es Molí Nou), Montuïri, 1 - Vilafranca, 2 (Sant Bartomeu) i Montuïri, 0 - Ferrioler, 1 (dia 27 d'agost)

TROFEUS

El CE Montuïri rebé tres trofeus a l'acte de cloenda de la temporada de la Federació Balear de Futbol. Foren per a l'equip de III regional com a campió del la copa President, i els juvenils i cadets, com a premi a l'esportivitat 1999-00.

ATLETISME: 2 MILLES

110 atletes participaren a la II edició de la carrera popular "Dues milles" (3.218 metres) celebrada el 27 d'agost amb motiu de les festes patronals, en un circuit urbà.

Els vencedors absoluts foren: Juan A. Ruiz (Puma Sevilla) en masculins i Fina Hisudo (Opel Felanitx) en femines. Joan Barceló Prohens (Opel Felanitx) quedà primer a veterans D i el seu fill Esteve guanyà a la categoria local, on intervingueren vuit montuïrers.

Biel Gomila

La segona prova ciclista fou molt disputada. Aquesta fou la partida

Els ciclistes del Montuïri. guanyadors Es feren amb les dues proves de les festes de Sant Bartomeu

El CC Montuïri va dominar clarament les dues curses ciclistes celebrades amb motiu de les festes patronals. A la prova més destacada, reservada per a cicloesportistes i màsters 30, amb 36 participants, Jordi Sales, del CC Montuïri, va esser el gran dominador prenent una volta d'avantatge juntament amb Joan Cerdà, del CC Inca, a la resta dels participants. Rafel Miralles va acabar en 7na posició.

A la cursa per a majors de 40 anys, Tomeu Quetglas, també del CC Montuïri, va guanyar clarament, superant Antoni Serra, del GD Gomila, que

fou el seu company d'escapada.

Classificacions

Màsters

- 1 - Jordi Sales, CC Montuïri
 - 2 - Joan Cerdà, CC Inca
 - 3 - Guillem Ramis, CC Montuïri
 - 4 - Tomeu Amengual, CC Montuïri
- (Fins a 19 classificats)

Veterans

- 1 - Tomeu Quetglas, CC Montuïri
 - 2 - Antoni Serra, GD Gomila
 - 3 - Francesc Llompart, AC Sineu
 - 4 - Josep Muñoz, CC Montuïri
- (Fins a 8 classificats)

B. Arbona

Montuïri

971 646 460

Bar Can Pieres

Molta gent participà a la gelatada per a les missions d'Hondures El batlle féu entrega de 600.000 pessetes al missioner montuïrer

Misses

Com és habitual, el primer diumenge del mes de setembre es torna restablir l'horari de misses dels diumenges i festes el matí. Com sempre, serà a les 12h.

Baptismes

Diumenge dia 3, a les 18h hi haurà la celebració comunitària del sagrament del baptisme: Porta d'entrada a l'Església dels nous cristians.

Canvi de rectors

Sortida d'Onofre Torres i entrada de Miquel Mascaró

El dissabte dia 16 a les 21h en el marc de la celebració de l'eucaristia, tindrà lloc el comiat del fins ara rector solidari Onofre Torres que durant 8 anys (entrà dia 5 de setembre de 1992) ha servit a la nostra parròquia. En el mateix acte prendrà possessió el nou rector solidari, el P. Miquel Mascaró, Missioner dels Sagrats Cors, que a més de la nostra parròquia seguirà duent la de Randa.

Col·lecta del dia de Sant

Bartomeu per restaurar "es portal dets homos"

En la celebració de l'eucaristia del passat 24 d'agost, festa de Sant Bartomeu, es va recaptar la quantitat de 72.500 pessetes per ajudar a restaurar "es portal dets homos".

Recaptació de la gelatada per a les missions d'Hondures

El passat 27 d'agost es féu a plaça una gelatada per obtenir fons per a un projecte de missions de St. Vicenç de Paül a Hondures. Es tractava d'ajudar a un menjador i a l'educació d'uns nins i nines que resideixen a un barri de San Pedro Sula, lloc on treballa el missioner P. Joan Amengual "des Figueras". Es varen recaptar. 235.600 pessetes, quantitat que se sumà a les 600.000 que va efectuar l'Ajuntament de Montuïri com a primera aportació. A més de les contribucions econòmiques, la gent va col·labo-

rar fent coques i treballant voluntàriament per a aquesta finalitat. Més de 300 peersones participaren a la gelatada. Moltes gràcies a tots els qui han contribuït amb tanta generositat.

Canvi d'horari de misses

La missa vespertina dels dissabtes i diumenges, a partir del darrer dissabte de setembre serà a les 20h. Com que durant el més d'octubre encara regirà l'horari d'estiu, les misses dels dies feiners també seran a les 20h.

L'amor que em teniu val més que la vida

El títol està extret d'un fragment del salm 62: "l'amor que em teniu val més que la vida". Així és, l'amor de Déu per contradictori que sembli, val més que la pròpia vida, perquè la vida s'acaba i l'amor de Déu no s'extingeix mai: dura per sempre. Fer esforços en aquesta vida per viure-la en presses sense assaborir-la se'ns escapa de les mans, i al final dels nostres dies haurem perdut tot quant hi haurem invertit. En canvi, si cultivam la vida des del nostre interior i des de la vida espiritual obtindrem l'experiència de l'amor de Déu a les nostres vides; l'experiència de Déu que és l'únic que ens endurem d'aquesta vida. Tant de bo puguem dir el que també expressa el salm 62!: "La meua ànima s'ha enamorat de vós, em sosté la vostra mà". Sabent que estam en mans de Déu, la vida no se'ns escaparà i l'aprofitarem molt més del que puguem imaginar.

Nofre Torres, rector

**3 inversions
que desperten
l'interès de tothom**

Estalviau amb una rendibilitat garantida.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Demografia

Agost de 2000

Naixements

Dia 12.- Jaume Bauzà Pomar, fill de Jaume i Catalina.

Dia 15.- Catarina Bennassar Gomila, filla d'Antoni i Maria Magdalena.

Defuncions

Dia 5.- Bartomeu Arbona Cerdà "Quellet", casat, de 84 anys (viví a Sòller).

Dia 26.- Francesc Estarellas Tamarit "Estarells", casat, de 77 anys.

Matrimonis

Dia 4.- Llorenç Capellà Mayol amb Coloma Maria Alcover Melià.

Pluviometria

Agost de 2000

Dia	5.....	9'0 litres m²
"	6.....	22'1 " "
Total	31'1 " "

Noces d'argent

11 setembre 1975

Gabriel Perelló Perelló (de Campos) amb Jerònia Sampol Fornés "Sampol".

Apotecaries

3 Stbre. Petra	24 Stbre Vilafranca
10 " Porrerres	1 Octubre Ariany
17 " Sant Joan	

Cuinar en casa

Coca de xocolata

Ingredients

4 ous, 200 gms. de sucre, 200 gms. de tulipan, 200 gms. de farina fluixa, 150 gms. de "nesquic", un tassó de vi, un de conyac i un de canari.

Elaboració

Es mesclen els vermells d'ou i una vegada ben remenats amb el sucre, el "tulipan", el "Nesquic" i el conyac es pugen els blancs a punt de neu i es mesclen amb la pasta anterior. S'hi posa la llevadura "Canari" i s'enforna.

Maria Róscar Miralles de Can "Titina"

Gloses

Al bar "Es Revolt"

D'es bar Revolt n'han xerrat,
d'això m'ho digué n'Anita;
vaig notar que estava trista
perquè li havien entrat.

Es pany ara el té espenyat;
d'aquí comença es delictes,
segons diuen, l'han trobat
i sa caixa l'hi han tornat.
Des doblers, no hi han pensat,
sa veu que està conformat:
sa broma no és gens petita.

Al fill del meu fillol

A Bona Pau vaig posar,
a sa fulla de darrera
una cançó vertadera
que ara la vull explicar.
Per glosar sé que m'espera
bastants de mots per pensar,
si per mig qualcun en queda
a penes se sol notar.
De s'hereu n'hem de parlar
perquè el varen batiar;
sé que ho varem celebrar;
s'enhonabona et vull dar
per tu, Cati i Macià,
teniu un fill de primera;
com es padrí ho serà, Pere;
molt content que veig que està,
qualsevol nom sol 'gradar
quan el tenen a ca seva,
en tornar vell un s'alegra
des seu nom veure ocupar,
d'això se sol recordar
més amb alegria que pena.

Amador Font

Temps passat

10 anys enrera

Setembre de 1990

Andreu Genovart, a Porreres

Després de 6 anys de residir a Montuïri el capellà i col·laborador de Bona Pau, Andreu Genovart, a principis d'aquest setembre de 1990 passà a residir a Porreres com a rector solidari de les nostres parròquies.

25 anys enrera

Setembre de 1975

Reobertura del cinema "Royal"

Després d'uns mesos d'inactivitat, el setembre de 1975 foren aprofitats per l'empresa del cinema "Royal" per adobar desperfectes i afegir noves butaques. Fou de lamentar que a la primera sessió uns espectadors disconformes ja varen espenyar i esbucar dues butaques mentre es passava una pel·lícula.

50 anys enrera

Setembre de 1950

Nou batle

El qui fins aleshores era batle, Raimundo Arbona Rigo, va presentar la dimissió i li fou acceptada. Per substituir-lo el Governador va nomenar Gabriel Jordà Mateu, amb qui foren 1r tinent de batle, Joan Miralles Riera, i 2n tinent de batle, Gaspar Oliver Barceló.

100 anys enrera

Setembre de 1900

Subvenció per a pous públics

A la sessió de l'Ajuntament de dia 26 de setembre de 1900 la corporació se n'adonà que aquell any no havia inserit cap partida per al manteniment dels pous públics, motiu pel qual aquell dia s'acordà assignar 39 pessetes per aquest concepte.

VERGER

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

Ctra. Montuïri a Porreres, Km.1 • Tel. 971 646 695 • Fax 971 161 503

MONTUÏRI

Imatges
de
Sant
Bartomeu
2000

